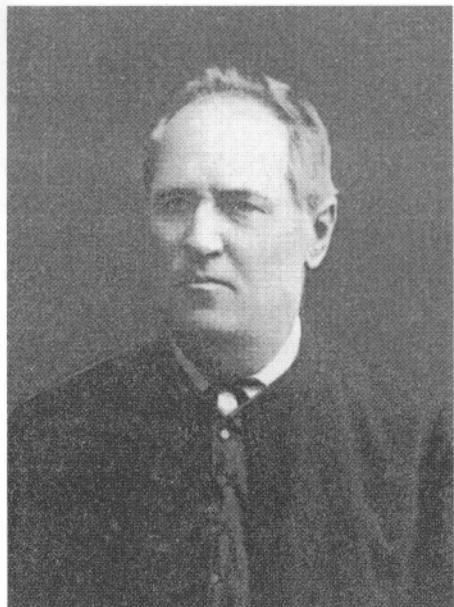

GARBĖS KANAUNINKAS JONAS KATELĖ (1831–1908)

Henrikas JASIŪNAS, Vitolda VERIKAITĖ
Vilniaus universitetas

Įvadas

2008 m. gegužės 8 d. sukako 100 metų nuo Panemunėlio parapijos klebono garbės kanauninko Jono Katelės mirties. Pateiksime didžiają dalį autentiškos ir spausdintos medžiagos apie iškilią asmenybę, kuri labai daug nusipelnė Lietuvos švietimui rusų okupacijos ir lietuviškos spaudos draudimo laikais. Turime labai jau neskaitlingus rašytinius ir spausdintus, daugiausia J. Katelės 25-ujų mirties metinių proga, straipsnius. Supažindinsime su J. Katelės nuopelnais organizuojant ir rengiant lietuviškus vadovėlius slaptosioms mokykloms. Kartu paminėsime ir pirmojo lietuviško spausdinto aritmetikos vadovėlio rengėją daktarą Joną Spudulį, kurio pseudonimas buvo J. Gailutis.

Kun. Jonas Katelė

J. Katelės reikšmę Lietuvai liudija ji lankiusios asmenybės. Tarp jų yra Antanas Vienožindys, Maironis, judrusis Juozas Tumas-Vaižgantas, tautos patriarchas Jonas Basanavičius, Jonas Šliūpas, Antanas Smetona, Aleksandras Dambrauskas (Adomas Jakštės) ir daugelis kitų.

J. Katelės pasikeitė vienu kitu laišku. J. Katelei mirus, *Draugijoje* išspausdino išsamų jo nekrologą [1]:

Atsiminimai apie kanauninką

A. Dambrauskas buvo lankėsis Panemunėlyje, su J. Katele pasikeitė vienu kitu laišku. J. Katelei mirus, *Draugijoje* išspausdino išsamų jo nekrologą [1]:

Gegužės 8 d. 1908 m. mirė garbės kanauninkas, Panemunėlio klebonas, kun. Jonas Katelė. Gimė jis 1831 m. Suvainių kaime, Kupiškio parap. Pabaigę penkiaklasę Panevėžio mokyklą ir Varnių seminariją, buvo 1855 m. pašvęstas kunigu. Iš seminarijos išėjo lenkų patriotu, o skaitydamas vėliau uždraustus lenkų patriotiškus veikalus, užsigrūdino tame sentimentaliam patriotizmam ir per visą gyvenimą pasiliko karštu „polaku-litvinu“, už ką užsipelnė iš lenkų pagarbos ir malonės.

Bet šalia to nabašnikas turėjo animam naturaliter lithuanam, todėl 1872 m. tapęs grynai lietuviškos Panemunėlio parapijos klebonu, su tikru atsidavimu ėmė švesti savo parapijiečius lietuvių kalba: mokino juos netik lietuviškai skaityti, bet ir rašyti ir aritmetikos, ir geografijos ir net Lietuvos istorijos. Tas nabašniko ilgas veikimas buvo gan vaisingas. Jojo dėka dabar vargiai berasi tarp panemunėliečių nemokant skaityti ir rašyti. Žinoma, tas kultūriškas kun. Katelės veikimas buvo dabo jamas ir policijos. Todėl prieš atgaunant spaudą, nesyk buvo jis dėl to švietimo darbo varginamas kratomis, taip klebonijoje, taip ir aplinkiniuose kaimuose. Ieškota, mat, kun. Katelės mokyklėliu. Bet Dievui padedant, nabašinkui pasisekdavo nuo sunkesnių bausmių išsisukti.

Literatiškų kun. Katelė darbu nepaliko. Padėjo tik išleisti aritmetikos „užduotyną“, sutvarkytą Gailučio ir išėjusį Prūsuose. Pats gi jei rašydavo, tai vien lenkiškai i „Przegląd Katol.“, „Słowo“ ir „Tygodnik Powszechny“. Šiame pastarame savaitraštyje (N 30, 1877 m.) buvo iđetas gana dailus kun. K-lės paminėjimas apie giesmės „Pulkim ant kelių“ autoriu kun. Drazdauską (Strazdą).

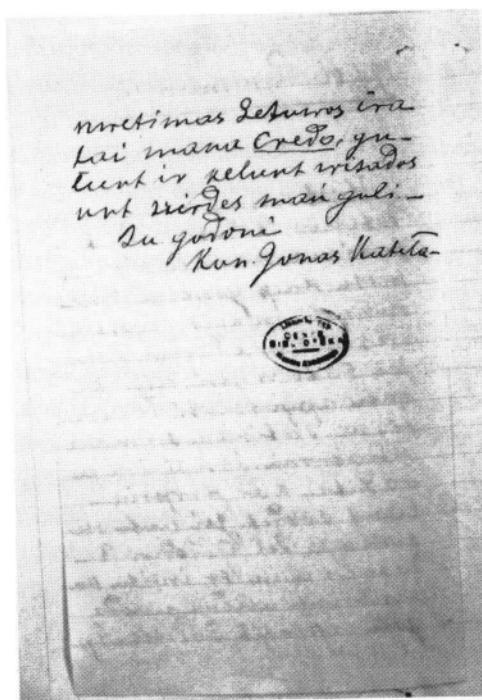
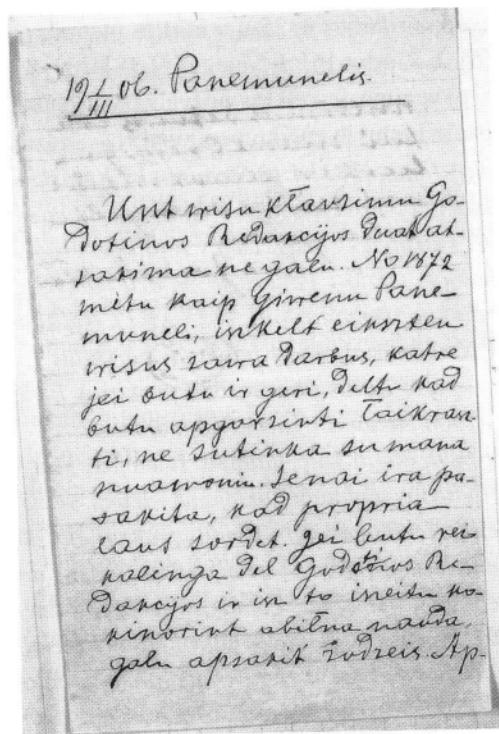
Be to, nabašnikas mėgo rankioti archeologiškas Lietuvos krašto liekanas, skaityti rimtesnes knygas, turėjo nemenką biblioteką. Savo pažiūrose kartais buvo gan liberališkas, negindavo savo parapijiečiams skaityti netik „Liet. Ūk.“, bet ir „Žarijos“. Užjautė moterų švietimąsi. Tatai nežiūrint į paties nabašinko gan abejotinos vertės pažiūras, visas jo pozityvus veikimas buvo mūsų tautiškam atgijimui tikrai naudingas. Tatai teesie lengva Lietuvos žemelė tam darbščiam kad ir aplenkėjusiam mūsų veikėjui.

Pateikiame mažą Juozo Ottono Širvydo, žymaus visuomenininko, labai išsilavinusio savamokslio atsiminimų ištrauką.

Su a.a. kun. Jonu Katele neilgai, vos gal trejetą suvirš metų (1899–1902) teko man arti pagyventi, bet ir tas trumpas laikas manyje paliko neišdildomą atsiminimą apie tą kilnų žmogų ir taurų patriotą – kunigą. Tiesa aš dar nedidukas būdamas jau žinojau apie kun. Katelę, nes garsas apie jį jau senai skrido, kaipo kunigą, kuris mokina jau nimą rašto, dalina knygutes, yra persekiojamas rusų valdžios, etc., tas jau savu keliu buvo tais laikais retenybė, tačiau jį gerai pažinau tik arčiau su tuo pagyvenęs ir jo būdą giliau patyręs [2].

Manome, kad niekas iš rašiusių apie J. Katelę jo taip įtaigiai ir teisingai neapibūdino. Šiuos atsiminimus galėjo išspausdinti V. Bičiūnas savo knygoje [3], nes jie jam buvo išteikti.

Turime J. Katelės autentišką 1906.III.1 laišką nežinomai redakcijai [4].

Apie J. Katelės nuveiktus darbus jo 25-ujų mirties metinių proga yra rašę V. Bičiūnas [3], J. Ruseckas [5], J. Žiurlys [6], J. Vajėga [7], [8] ir kt.

Glaustą J. Katelės gyvenimo ir veiklos apžvalgą yra pateikęs profesorius Petras Jonikas Bostone išleistoje Lietuvių enciklopedijoje [9]:

Katelė (tarm. Katela) Jonas (1831 I 13 Suvainių k., Kupiškio vls., Panevėžio aps. – 1908 V 8/21 Panemunėlyje, Rokiškio aps.) kunigas, liaudies švietėjas, Kazimiero K[atelės] ir Salomėjos Petrulytės sūnus. Išėjęs Kupiškio pradžios m-lą, kurioje buvo mokoma ir lietuvių kalbos, išstojo į Panevėžio bajorų mokyklą, kur mokėsi 5 metus. 1853–55 mokėsi Varnių kun. seminarijoje. 1855 XI 17 išv. kunigu. Apie 1856 viduri paskiriamas vikaru į Naujamiestį, 1859 pabaigoj perkeltas į Jūžintus, 1861 II 18–III 4 vikaras Dusetose, po to Zarasuose ir 1872 paskirtas Panemunėlio klebonu, čia klebonavo iki mirties. 1906 pakeltas į garbės kanauninkus.

K[atelė] ypatingai pasižymėjo kaip liaudies švietėjas. Matydamas, kad bajorų ir apskričių mokyklose lietuvių jaunimas auklėjamas lenkų dvasioje, K[atelė] griebesi švietimo darbo. Švietimo reikalus dar labiau suaktualėjo, kai po 1863 sukilio buvo uždarytos parapinės mokyklos. Švietimo ir auklėjimo darbą K[atelė] ypačiai susitiprino tapęs Panemunėlio klebonu. Pamokslų metu duodavo parapiečiams praktiškų patarimų apie ūki, švarą ir ragindavo mokyti jaunimą. Kalėdojimo metu sušaukdavo jaunimą vienon vieton, mokydavo lietuviškų dainų, dalindavo liet. knygeles, duodavo popieriaus ir rašalo. Didesniuose kaimuose suorganizavo slaptas mokyklas, kuriose buvo mokoma skaityti, skaičiuoti, Lietuvos istorijos, geografijos, gamtos ir tikybos. Moksłas prasidėdavo vėlai rudenį ir baigdavosi anksti pavasarį. K[atelė] pats tikrindavo pamokas kas savaitę, dažniausiai naktimis. Vasaros metu darydavo dainavimo pamokas špitolėje, organizavo jaunimui tikybinius ir šiaip pašnekesius šventoriuje ar klebonijos sode. Pradžioje trūko mokytojų, bet vėliau skirdavo mokytojais išėjusius 3 m. moksłą. Didelių sunkumų turėta su vadovėliais, todėl K[atelei] pačiam teko jų paruošti. Zakristijono ar kitų perrašyti vadovėliai būdavo išdalijami kaimo mokykloms. Vadovėlių reikalui K[atelė] buvo kreipėsis ir į atskirus liet. intelligentus. Tuo būdu atsirado eilė rankštinių vadovelių, kurių dalis vėliau buvo išspausdinta, pvz.: J. Spudulio aritmetikos „Užduotynas“ Tilžėje 1885, S. Kušeliausko istorija „Szkala pavargelių siratų“ Tilžėje 1887, kun. J. Žebrio „Jeografija arba žemraštis“ 1896, kun. F. Sereikos „Kalbamokslis lietuviškos kalbos“ Tilžėje 1896. Pradžioje tokiu slaptų mokyklų išteigta Moškėnuose, Šetekšnose, Tindžiliuose, Viliuose ir kt. Iš jas rinkdavosi ir aplinkinių kaimų jaunimas. Vėliau tokiu slaptų mokyklų atsirado kiekviename kaime. Ilgainiui tų mokyklų dėka Panemunėlio parapijoje beveik nebeliko nemokančių skaityti ir rašyti. Rusai jautė slaptų mokyklų buvimą, bet niekas jų neišdavė. K[atelė] palaikė apie 1894 iškūrusią slaptą „Žvaigždės“ d-ją, kuri ruošdavo slaptus vaidinimus Panemunėlyje, klebonijos palivarke Naujikuose ir šiaip kaimuose. Vaidinimų išlaidas K[atelė] pats apmokėdavo. Nuo 1873 platino ir draudžiamuosius liet. raštus, dažniausiai išdalydamas juos nemokamai. Bendradarbiavo Przegląd Katolicki,

Słowo ir Tygodnik Powszechny. Pastarajame 1877 išsp. ilgesni straipsnį apie kuniga A. Strazdą. Tačiau straipsnį pakartojo 1883 ir Aušroje (nr. 8, 9 ir 10).

Kun. J. Katelės uždavinynas

Norint Panemunėlio parapijoje ir jos apylinkėse išplėsti slaptujų daraktorių mokyklų tinklą, reikėjo apsirūpinti lietuviškais vadoveliais. Išskyruis vieną kitą menką lietuvišką elementorių, tada nieko nebuvo. J. Katelė ėmėsi vadovelių leidybos organizavimo darbo. Aptarsime tik J. Katelės aritmetikos uždavinyną, o apie kitus jo pastangomis išleistus vadovelius galima rasti šiokios tokios informacijos V. Bičiūno knygoje [3] ir kitur.

J. Katelė su talkininkais gimnazistais ir studentais arba be jų parengė trijų dalių ranka rašytą aritmetikos uždavinyną. Apie ši uždavinyną pirmasis yra rašęs Vilniaus universiteto docentas Petras Rumšas [10]. Mes čia tik pastebėsime, kad V. Bičiūnui [3] ir P. Rumšui [10] buvo žinoma, jog pirmoji jo dalis buvo parengta apie 1879 m. (iki 1880-ujų). Antroji dalis, panaši į pirmąjį, atsirado apie 1882 m. Apie tai liudija Katelės uždavinyno [11] II dalies laiko skaičiavimo uždavinyse Nr. 38:

Kolumbas atrado Ameriką 1492 metuose. Kiek dabar bus metų, kai atrasta Amerika? Atsakymas yra 391 metai.

Ši uždavinė J. Spudulis ištraukė į savo *Užduotiną* ir pažymėjo jį Nr. 78. Palyginę datas, matome, kad antroji dalis atsirado iki 1883 metų. Manome, kad trečioji dalis buvo parengta greitai po antrosios arba kartu su antraja. Pastebėkime, kad antra ir trečia dalys siek tiek skiriasi nuo pirmosios (pvz., laiko skaičiavimo uždaviniais).

J. Spudulis 1883 siekio 3 d. laiške A. Dambrauskui užsimena apie rengiamo uždavinyno matematinius terminus. Todėl galime pagrįstai spėti, kad J. Spudulis 1883 m. turėjo trijų dalių Katelės ranka rašytą uždavinyną.

Kad J. Katelė rengė ranka rašytą uždavinyną, liudija asmenys, kontaktavę su juo.

Įžymusis tautinio atgimimo *spiritus movens* – Jonas Šliūpas (1861–1944) 1881 m., kartu su J. Spuduliu svečiavėsis Panemunėlyje, apibūdino kun. J. Katelės veiklą šitaip:

is pradžių kaipo kamendorius jis apvažinėjo parapiją, norėdamas sužinoti, kiek žmonės prasilavinę yra skaityme rašyme. Pamatęs, kad nedaugelis ką mok, jis įsteigė mokslainę kožname kaime ir iš žmonių tarpo išdirbo mokiniojus. Pats kas savaite per važinėjo kaimus ir žiūrėjo, ar mokininiai išmoke buvo, kas buvo užduota. Nėsantrankvedžių nei skaitliavimui, nei geografijai, nei istorijai, jis per guldė reikalingas knygeles iš lenkiškos kalbos, ir mokininiai, pasidarę nuorašus, mokinosi pagal norą ar išgales. <...> Aš pats tyrinėjau 23 merginas ir apie 20 vaikinų laike savo ten apsilankymo ir pamačiau savo akymis, ko Lietuvoje nebuvalau niekur kitur regėjės: jaunuomenė žinių turėjo tiek, kiek gimnazistai perėję 3 klasių. Rugojo visi, kad intiligentai nesuteikia istorijos Lietuvos... Kiek galėjau ir mokėjau, aš pats ir Gailutis papasakojome – nors tai tikrai trupiniai... Tai yra pavyzdys, ką gali vienas žmogus atliki net

prie sunkesnių priespaudos aplinkybių, – jeigu tiktais pasišventės yra dėl žmonių labo... [12].

Kauno (Žemaičių) kunigų seminarijos klerikas J. Žebrys, bendravęs su J. Šliūpu, J. Spuduliu ir J. Katele, 1881 m. laiške J. Šliūpui, gindamas jo puolamus kunigus, taip rašo:

Wiskupistėje daugybe yra kunigu, kurie moko žmonius su tikru pasiszventimu ir atsižadėjimu patis savęs; tokiai yra kun. Kasminas, Rimkewicze, Uselis, Walents, Katela; tas paskutinis turė išguldytą lietuviszkai skaitamokslį ir daug kitokių mokslo rasztų. Dabargi ans praszo mani par kun. Masi, idant asz iszguldicza lėtuviszkai Žemraszį Lejo [13].

1907 m. žymus kultūros veikėjas M. Brenšteinas, lankėsis Panemunėlyje, rašo (versta iš 1 enkų kalbos) :

...patraukliausias kun. Katelės bruožas yra tautinis pakantumas taip šiandien retas tarp lietuvių kunigų. Karštai mylintis savo kraštą lietuvis, nusipelnęs pirmo lietuviško aritmetikos užduočių rinkinio, išleisto Tilžėje 1885 m. J. Gailučio slapyvardžiu, autorius... [14].

Pastebėsime, kad rašiusieji lietuviškų aritmetikos uždavinynų klausimų neskiria J. Katelės ranka rašyto trijų dalių uždavinyno [11] nuo J. Spudulio *Užduotino* [15]. Spudulio *Užduotino* knygelės antraštiniame puslapyje užrašyta šitaip: „*Užduotinas, tai ira Rankius užduoczu Aritmetikos arba Rokundos mokslo. Isz wisokiu pasamu sutaisė J. Gailutis. Tilžėje 1885 m. Raszejo kaštu spauzdinta pas Otto v. Mauderodę*“.

J. Katelės uždavinyno jokiu būdu negalima laikyti J. Spudulio *Užduotino* rankraštinio variantu. Tiesa yra ta, kad J. Spudulis panaudojo apie 2/3 Katelės uždavinyno uždavinį.

Spudoje yra keletas, gal net keliolika pasiskymų, kuriuose neskiriami J. Katelės ir J. Spudulio uždavinynai, todėl klaidingai nurodoma jų autorystė.

J. Spudulio uždavinynas

Manome, kad J. Spudulį (1860–1920) J. Katelė pažinojo jau bent nuo 1881 m. vasaros. Jis dažnai išsilavinusį žmogų ragindavo padėti parengti vadovėlius spaudai. Todėl tikriausiai J. Katelė ir ipiršo aritmetikos uždavinyno spausdinimą J. Spuduliu. Manome, kad jau 1882–1883 m., o gal ir anksčiau J. Spudulis émési darbo. Su J. Spudulio asmenybe galima susipažinti M. Čilvinaitės užrašytuose J. Spudulio sesers Rozalijos Krukauskienės atsiminimuose [16]. J. Spudulį taip pat pakankamai gerai apibūdina jo laiškai, rašyti A. Dambrauskui, J. Šliūpui ir kitiems. Taip pat verta pastebėti, kad J. Spudulis buvo geras matematikas ir labai mėgo matematiką [16], [21].

Norėdami parodyti, kad J. Spudulis yra parengęs spaudai *Užduotiną*, pateikiame kelių jo laiškų A. Dambrauskui santraukas [17].

I laiškas. 16 d. Lapkričio 1882. Petropilė

J. Spudulis nori atgaivinti pažintį su buvusiui Šiaulių gimnazijos bendraklasiu A. Dambrausku ir bendrauti darbuose Lietuvos labui. Laiške mini garsų tų laikų bibliografią, žymų lietuvių veikėją Petrograde – Silvestrą Baltramaitį.

II laiškas.

5 kovo m. 1883. Petropilė J. Spudulis rašo apie lietuviško darbo problemas. Mini „wadowa“ (J. Šliūpa), kurį už dalyvavimą studentų riaušėse ištremė iš Petrogrado be teisės studijuoti Rusijos aukštosiose mokyklose. Be to, J. Spudulis praneša, kad Prūsuose greit išeis „Auszra“.

Jonas Spudulis

III laiškas. 6 birželio 1883 m. Kurtuvėnai (Kurtuvėnai yra J. Spudulio gimtasis kraštas). Spudulis trumpu laišku prašo A. Dambrauską pranešti savo vasarojimo vietas adresą.

IV laiškas. 3 siekio 1883. Peterburgas

J. Spudulis rašo apie žymių kalbininkų darbus. Jis mini Šleikerį, Kuršaitį, Bezenbergerį, Fortunatovą, Brugmaną ir Leskiną. Praneša A. Dambrauskui, kad iš spaudos išėjo Antano Juškos dainų 2 tomų; dabar būsių 5 tomų.

Toliau J. Spudulis rašo:

Turiu mažą praszymą prie tavęs; Kaune eina mokslas lietuviszkos kalbos tarp jusu, tarp savęs sznekate lietuviszkai apie wisokius daiktus, turėjote jau daug įvesti nauju reikalingu tarmenu arba išgirsti nuo kun. Baran, – ar negalėtumei man surašęs juos atsiųsti; taipogi asz noriu dabar išduoti užduotis aritmetiszkas lietuviszkai, pramaniau tam dalikui tarmenis, bet nežinau ar bus geri, ar nepadėtumei man tame dalike, tai ira pramanime tarmenų. Ką gero girdėtis?... su Diew...

V laiškas. 1.84. Peterburgas [18]

J. Spudulis laišką skiria lietuvių rašybos klausimams.

Ištiesą (spausdintą puslapį) skiria aritmetikos terminams. Čia jis pateikia arti 60 aritmetikos terminų aptarimą. Baigdamas šį laiško skyrių rašo:

Asz stengiausi ne pramanyti naujų žodžių, nes nekurie gal ir tarp žmonių wartojami, ir wėliai žiurėjau, kad nebūtų dwilipiai žodžiai, nės isz to mažas uždarbis. Kur geras žodis, tam nieko nedarik, kur misliji rasti geresni ar nauja koki, duok man, kitiemis pridēk kritika...

VI laiškas. Peterburgas 18.IV.84

Laiško pradžioje J. Spudulis rašo šitaip:

Meilingas Drauge! – Dėkui Taw „labai žemai“ už teip svarias žinias, kurių man nepatingėjai pranešti: dėkui už tarmenis aritmetikos ir už tai, kad apsiemei westi su manimi ginčą apie dž, cz ir apie kitus klausimus;...

Tiis M. Šlapelius

Užduotinas,

tai ira

**Rankius užduocziu Aritmētikos arba
Rokundos mokslo.**

Isz wisokiu pasamu sutaisē

J. Gailutis.

Sankojamam Bentaueriu.

*Joni Kūmantui padid
18.10.85 V. J. L. S.
Peterburgo.*

Tilzéje 1885 m.

Raszėjo kasztu spauzdinta pas Otto v. Mauderodę.

Užduotino [15] antraštinius puslapis

Iš V laiško aišku, kad J. Spudulis klausia A. Dambrausko apie aritmetikos terminus. Deja, neturime A. Dambrausko atsakymo – komentarų apie J. Spudulio pateiktus terminus.

Užduotine [15] paskelbtas terminų sąrašas mažai skiriasi nuo J. Spudulio siūlyto V laiške, tačiau, mūsų manymu, siūlytas sąrašas yra turiningesnis.

J. Spudulio IV, V ir VI laiškai leidžia teigti, kad ne kas kitas, o jis (J. Gailutis) rengė spaudai pirmajį lietuvišką aritmetikos uždavinyną, į kurį įtraukė apie 2/3 uždavinių iš J. Katelės ranka parašyto trijų dalių uždavinyno.

Baigdami pasakojimą apie J. Katelės ir J. Spudulio uždavinynus, priminsime jų ryšį, apie kurį yra rašęs P. Rumšas [10]. Mes tik pridursime, kad J. Katelės uždavinyno pirmoje dalyje buvo 197 uždaviniai, iš ju 94 Spudulis įtraukė į savo *Užduotiną*. Antroje J. Katelės uždavinyno dalyje buvo 231 uždavinys, iš kurių J. Spudulis panaudojo 172, o trečioje dalyje buvo 230, J. Spudulis panaudojo 114. Taigi J. Katelės uždavinyne buvo 658 tekstiniai uždaviniai, iš kurių apie 380 pateko į J. Spudulio *Užduotiną*.

J. Spudulis *Užduotinui* turėjo parūpinti apie 280 uždavinių ir pratimų. Kai kurių šiu uždavinių sprendimui reikėjo žinoti sudėtingesnius aritmetikos uždavinių sprendimo metodus. Pavyzdžiui, reikėjo mokėti sudaryti lygtis, kuriomis naudojantis patogu spręsti kai kuriuos aritmetikos uždavinius. Reikėjo mokėti spręsti mišinių, proporcin-gosios dalybos uždavinius, taikyti triskaitę ir daugiskaitinę taisykles ir kt.

J. Spudulis savaip suskirstė uždavinius į skyrius. Jo uždavinyne buvo tik trys skyriai, iš kurių vienas skirtas trumpenoms [15]. J. Katelės uždavinyne jų nebuvovo. J. Katelės uždavynas parašytas rokiškėnų tarme. O J. Spudulis buvo žymus kalbininkas – lietuvių kalbos žinovas. Tad redaguodamas savo *Užduotiną* pirmiausia atsisakė rokiškėnų termés, beveik visų barbarizmų, kurių gausu J. Katelės uždavinyne [11]. Nenuostabu, nes J. Spudulis, būdamas žemaitis, savo uždavinyne kai kuriuose terminuose paliko žemaičių termés pėdsakus.

Be kita ko, J. Spudulio *Užduotino* autorystę patvirtina Jurgio ir Marijos Šlapelių knygynė rastas *Užduotino* egzempliorius, kurio antraštiniam leape yra toks J. Spudulio užrašas: „*Lankojamam Vientauczui Jonui Kimantui paveda sutaisitojas 1885 XII 10 Peterburgas*“ [15].

Akivaizdū šio įrašo autentiškumą patvirtino ir teismo ekspertizė [20].

J. Kimantas – žymus Petrogrado lietuvių veikėjas. Lietuvai atgavus Neprikalau-somybę, buvo pirmuoju Vilniaus miesto burmistro.

Baigdami ši pasakojimą pastebékime, kad J. Katelės ir J. Spudulio aritmetikos uždavynai yra artimai susiję. V. Biržiškos nuomone [19], pirmojo lietuviško spausdinto uždavinyno autorystę priklauso lietuvių kalbos tyrinėtojui medicinos daktarui Jonui Spuduliu ir Panemunėlio parapijos garbės kanauninkui Jonui Katedei.

Literatūra

1. A. Jakštasis, Kun. Jonas Katelė 1831–1908, *Draugija*, 1908, 5(17), p. 110 (1908).

2. J. Širvydas, Ir kasgi Jo neatsimins su atdūksiu, Lietuvos mokslų akademijos centrinė biblioteka, F. 145-5.
3. V. Bičiūnas, *Kun. Jonas Katelė ir jo laikai*, Meno spaustuvė, Kaunas, 306 p. (1934).
4. J. Katelės laiškas, *Lietuvos mokslų akademijos Centrinės bibliotekos rankraščių skyrius*, F. 12–699.
5. J. Ruseckas, Kan. J. Katelė – liaudies švietėjas, *Vairas*, 7–8, 385–389 (1933).
6. J. Žiurlys, Kun. Jonas Katelė (1831–1908), *Švietimo ministerijos žinios*, 6(30), 285–292 (1933).
7. J. Vajėga, Kan. Jonas Katelė – žmonių švietėjo idealas, *Tautos mokykla*, 10, 171–180 (1933).
8. J. Vajėga, Kun. J. Katelė – lietuviškasis Pastaloci (1831–1908), *Naujoji Romuva*, 124, p. 473 (1933).
9. P. Jonikas, Kun. Jonas Katelė, *Lietuvių enciklopēdija*, t. XI, Bostonas, 170–171 (1957).
10. P. Rumšas, Pirmasis lietuviškas aritmetikos uždavinynas, *Lietuvos TSR Aukštųjų mokyklų mokslo darbai. Pedagogika ir Psychologija*, 12, 163–168 (1973).
11. *Katelės uždavinynas*, Lietuvos mokslų akademijos centrinė biblioteka, F. 29–515, 136 p.
12. J. Šliūpas, Minės apie mano prietikius prie Aušros, kn.: *Dvidešimtmetės Auszros sukaktuvės (1883–1903)*, Tilžė (1903), 29 p.
13. J. Žebrys, *Lietuvių mokslų akademijos Lietuvių kalbos instituto rankraščių skyrius* (MA LKI), F. 1–4109.
14. M. Brensztejn, Z wycieczki letniej w Jeziowskie, *Kurjer Litewski*, 196 (1907).
15. *Užduotinas, tai ira Rankius užduociu Arithmetikos arba Rokundos mokslo. Isz wisokiu pasamu sutaise J. Gailutis*, Tilžė (1885), 80 p., VUB, MŠ-1108.
16. M. Čilvinaitė, Daktaras Jonas Spudulis, *Mūsų senovė*, t. 2, 1(6), 101–107 (1937).
17. *Mūsų senovė*, t. 2, 3(8), 510–519 (1938), VUB, F.1–D462.
18. *Mūsų senovė*, t. 2, 3(8), 668–674 (1938), VUB, F.1–D462.
19. V. Biržiška, Pirmasis lietuviškas aritmetikos vadovėlis ir jo likimas. *Kalbotyros darbai*, 324–327 (1998); *Žingsnai*, 11 (1947).
20. LTSR Teisingumo ministerijos Teismo ekspertizės MTI Rašysenos spec. A. Žalkauskienės 1989 m. kovo 3 d. pažyma Nr. 11-320 dėl *Užduotino* tituliniam lepe esančio įrašo, Lietuvos matematikų muziejus.
21. A. Jakštė, A.a. dr. J. Spudulis (g. 7.I.1860†6.VI.1920), *Draugija*, 9–10, 407–409 (1920).

P. S. 1. Šis rašinys yra šiek tiek papildytas autoriu straipsnis, publikuotas Lietuvos matematikų draugijos XLIX konferencijos darbuose: *Liet. matem. rink. LMD darbai*, 48/49, 169–173 (2008).

2. Perspausdintų tekstu kalba bei rašyba netaisyta.